

NATIONAAL REGIEORGAAN
ONDERWIJSONDERZOEK

Jeugdhulpverlening in de school: Samen praten en vooral samen doen
Eindrapportage deelproject: Het Jongeren Service Punt gaat de klas in
maart 2022

Langlopend onderwijsonderzoek 2018 – 2022

Projectnummer: 40.5,18540,L84 / 7024

Onderzoekers VO/ MBO: Rian Alders, Victorien Saamena, Judith Slabbers

Het Jongerenservicepunt (JSP) gaat de klas in

Rian Alders – Boei Limburg

Hoofdstuk 1

1.1 Aanleiding en probleemschets

Het Jongeren Service Punt is een plek binnen scholen voor voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs waar jongeren terecht kunnen met al hun vragen op het gebied van stage, werk, school en wonen, maar ook over thema's als geld, gezondheid, drugs, relaties, seksualiteit, vrije tijd, religie en zingeving. In een JSP staat een team van ervaren jeugdhulpverleners klaar om jongeren te helpen. In het JSP werken meerdere jeugdhulpverleners samen in het bieden van hulp in de school. Hierbij kun je denken aan een gezinscoach, preventie medewerker verslaving, een jongerenwerker, een budgetcoach en een mantelzorgondersteuner. Doordat dit JSP gerealiseerd is binnen de scholen voor voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs wordt een grote behoefte aan samenwerken tussen onderwijs en de jeugdhulp al snel duidelijk. Sinds de start (september 2018) van het Jongeren Service Punt Venray binnen het Raayland college en het ROC Gilde wordt, door zowel de hulpverleners als de docenten, het belang van samenwerken onderschreven. Zij willen de samenwerking optimaliseren, zodat professionals van elkaars expertise kunnen profiteren. Echter, een constructieve samenwerking tussen beide is nog een zoektocht. Een centrale vraag is op welke manier professionals van het Jongeren Service Punt en docenten sneller gebruik maken van elkaars expertise. De focus ligt hierbij op preventie. Köster en collega's (2018) beschrijven in het artikel *Benut de kansen voor preventie in de jeugdzorg beter*, zowel universele als individuele preventie in het onderwijs. Volgens dit artikel is de school een goede plek voor preventieve programma's omdat een grote groep kinderen en jongeren bereikt wordt (Kösters, Koot, & Wal van der, 2018). Docenten spelen een belangrijke rol bij het signaleren van problemen op school en in interacties met leeftijdgenoten (Nederlands Jeugd Instituut, 2019). Tegelijkertijd zijn er volgens het NJI duidelijke aanwijzingen dat docenten niet goed weten hoe ze moeten omgaan met complexe onderwijssituaties waarin onder andere respectloos gedrag zichtbaar wordt. Naast het verder ontwikkelen van het JSP als voorziening in de school, wilden de JSP-medewerkers daarom ook de klas in. Zij willen meer samenwerken met docenten om het onderwijs in de basis te leren kennen. Uit een inventarisatie van problemen die op school ervaren worden, blijkt dat er zowel onder docenten als leerlingen wordt aangegeven dat respectvol omgaan met elkaar en veiligheid binnen en buiten de klas terugkomende thema's zijn. Ook aan de medewerkers van het JSP worden op beide locaties regelmatig vragen gesteld rondom het thema respect.

1.2 Vraagstelling onderzoek

Hoe kan het Jongeren Service Punt (JSP) een meer geïntegreerd deel van de school worden, waarin docenten en jeugdhulpverleners gezamenlijk werken aan doorontwikkeling van het curriculum gericht op sociaal-emotioneel leren en meer specifiek het thema respect?

Om deze vraag specifiek te maken zijn persoonlijke gesprekken met drie docenten van het ROC Gilde gevoerd en er is een bijeenkomst met zeven mentoren van het Raayland college georganiseerd. Hierin werden de volgende vragen geïnventariseerd:

- Hoe kun je als docent ingrijpen in een proces waarin leerlingen en docenten zich onveilig voelen in de klas?
- Op welke manier kunnen we beter preventief werken?

- Op welke manier kan er tijdens de mentorles/ trajectbegeleiding door docenten en hulpverleners worden samengewerkt?
- Hoe kunnen we leerlingen/studenten betrekken in dit proces?

In gezamenlijkheid en vanuit diversiteit in expertise is besloten dat mentorlessen op het voortgezet onderwijs en de lessen traject begeleiding op het MBO geschikt zijn om het thema 'Respect' vorm te geven. Dit gebeurt in een samenwerking tussen jeugdhulpverleners en docenten.

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

2.1 Inleiding

Het leren omgaan met elkaar vanuit respect voor elkaar helpt de kinderen met een gezond fundament in hun ontwikkelingstaken. Een positief klasklimaat van respect en aandacht kunnen compenseren wat soms invloedrijke beelden op social media en het nieuws oproepen. Respect hebben voor elkaar is een belangrijke kernwaarde die op beide scholen die deelnemen aan dit onderzoek terug komt in de huisregels en hun visie. De scholen staan voor persoonlijke ontwikkeling voor iedereen (Raayland VO) en een leven lang ontwikkelen om je voor te bereiden op een toekomst in de maatschappij, als beroepsprofessional en burger (Gilde opleidingen MBO). Wanneer je dit als school van belang vindt, is het de kunst om dit in de lessen concreet uit te dragen. Gewenst gedrag komt namelijk niet vanzelf; net als rekenen en taal moet je dit oefenen. Soms steeds weer opnieuw, net zolang totdat leerlingen het voldoende beheersen en het kunnen overdragen aan anderen.

2.2 Begripsbepaling 'Respect'

Respect wordt in woordenboeken gedefinieerd als een gevoel of uiting waarmee je laat merken dat je iemand aanvaardt als een waardig en waardevol mens. In de jongeren cultuur heeft de term respect echter een andere invulling gekregen. Hier ligt de nadruk meer op bewondering en ontzag hebben voor iemand of iets. Het wordt ook in negatieve zin gebruikt: tonen dat je op iemand neerziet. Respect kun je afdwingen of zelfs eisen (Blonk, Das, Haasen, Hoetmer, & Wichers-Bots, 2014). Wanneer we met leerlingen willen werken aan het thema respect is het van belang om met elkaar in dialoog te gaan over betekenis en invulling van respect.

Het voortgezet onderwijs, en deels het middelbaar beroepsonderwijs, is bestemd voor jongeren van circa 12 tot 18 jaar. Hier vindt een belangrijke overgangsfase plaats van kind naar volwassene. Juist in deze periode worden de identiteit, het zelfbeeld en de moraliteit verder ontwikkeld. Oriëntatie op waarden en normen ontwikkeling is dan ook een belangrijk aandachtspunt in deze fase. *Waarden* zijn idealen en motieven die in een samenleving of groep nastrevenswaardig worden beschouwd. Waarden behoren nagestreefd te worden vanuit de gedachte dat het goede gedaan dient te worden. *Normen* zijn concrete richtlijnen voor het handelen; ze regelen het dagelijkse sociale verkeer. Normen vormen de verbinding tussen de algemene geldende waarden en de concrete gedragingen (Nederlands Jeugd Instituut, 2019).

2.3 Respectvol gedrag aanleren

Kroon (z.d.) beschrijft dat naast de motorische, emotionele en cognitieve ontwikkeling bij jongeren ook sprake is van morele ontwikkeling. Dit betekent dat kinderen zich aan het einde van de basisschooltijd beginnen af te vragen of de gedragsregels die zij van thuis hebben geleerd wel voldoen aan hun eigen ideeën. Deze ontwikkeling is een noodzakelijk goed. Om volwassen te worden en deel uit te maken aan de samenleving is het van belang dat jongeren gaan wikken en wegen en voor zichzelf nagaan wat wel en niet mogelijk is. Normen en waarden die ouders maar ook docenten het jonge kind zonder tegenwerking kon "opleggen", ontlokt tijdens de puberteit en adolescentiefase felle protesten. Daarnaast zijn jongeren nog niet in staat om de gevolgen van hun eigen gedrag (bijvoorbeeld, de felle protesten) goed in te schatten. Maar de gevolgen van hun gedrag voor anderen kunnen zij nóg minder overzien. Jongeren voelen hun eigen pijn heel snel en heel scherp, maar die van een ander is moeilijk voor te stellen. Empathie en voorstellingsvermogen

zitten nog niet in hun puberbrein. Volgens de theorie van Nelis en van Sark (2009) heeft dit te maken met de nog onvolgroeide frontaalkwab en overactieve emotiegebieden in hun hersenen. De frontaalkwab, oftewel de prefrontale cortex, selecteert welk gedrag bij welke situatie past. Het is verantwoordelijk voor impulscontrole, beoordelingsvermogen, probleemoplossing, planning, sociaal gedrag, taal en geheugen. De prefrontale cortex wordt ook wel de topmaner van het brein genoemd, maar het is ook dat deel van de hersendelen dat pas laat uitontwikkeld zijn. De hersenen groeien namelijk van achteren naar voren (Nelis & Van Sark, 2009). Mede hierdoor is het nodig om jongeren consequent uit te leggen wat eventuele gevolgen van hun handelingen kunnen zijn. Door deze herhaling ontwikkelen ze vanzelf een soort 'script' dat hun gedrag van binnenuit reguleert. Voorbeeld gedrag luistert hierbij nauw.

Voor het ontwikkelen van een interventie is het dus van belang om rekening te houden met de morele ontwikkeling, het puberbrein en het effect van herhalen. Een eenmalige bijeenkomst is niet voldoende voor intrinsieke verandering.

2.4 Respectloos gedrag in het onderwijs

Steeds meer maatschappelijke taken zijn bij school komen te liggen, deels vanwege de toenemende opvoedingonzekerheid van ouders, maar ook politiek gezien krijgt het onderwijs steeds vaker een maatschappelijke opdracht. Zoals in hoofdstuk 1 van dit onderzoek beschreven, stellen negatieve invloeden van leerlingen in de klas bijvoorbeeld respectloos gedrag. Docenten en andere medewerkers staan steeds vaker voor grote vraagstukken zoals hoe koppel je het gedrag van de leerling op zodanige wijze terug dat hij of zij er iets van kan leren passend binnen verschillende contexten zoals thuis, school en in de maatschappij. Het risico bestaat dat de negatieve invloed van deze leerlingen van invloed zijn op de sfeer en de veiligheid in de klas en de school als totaal. Om een passende manier te vinden in het omgaan met deze diversiteit is doorgaans moeilijk omdat leerkrachten niet altijd deskundig zijn op verschillende leefgebieden en bijbehorende ontwikkelingstaken (De Onderwijsraad, 2010)

2.4.1 Werken aan een respectvolle klas

Vanuit de literatuur zijn een aantal methodes omschreven die er toe bijdragen het gevoel van veiligheid en respect in klassensituaties te vergroten. In dit hoofdstuk worden onderdelen van twee modellen toegelicht die in het prototype verder uitgewerkt worden. Het eerste model richt zich op preventie; op welke manier preventief handelen een positief effect heeft op het klassenklimaat. Het tweede model richt zich op het creëren van een positieve leeromgeving en het belang van omgangsvormen.

Primaire Preventie

Soms zitten er leerlingen in een klas die het uiterste vergen van de pedagogische kwaliteiten van een docent. Leerlingen die zorgen voor een sociaal onveilig klimaat. Dit kan zorgen voor onrust, ongemak en leed. Van Overveld (2017) stelt dat er meer ingezet dient te worden op preventie. Hij pleit voor een aanpak met de klas als geheel. Hij omschrijft drie niveaus:

- Primaire preventie: de aanpak die zich richt op de gehele klas, problemen aanpakken voordat ze er komen.
- Secundaire preventie: die hulp wordt geboden aan groepjes leerlingen en
- Tertiaire preventie: maatregelen die gericht zijn op complexe gedragsproblemen.

Voor dit onderzoek wordt enkel de primaire preventie toegelicht omdat deze zich richt op preventie en de gehele klas. Primaire preventie bestaat uit een algemene, universele aanpak die bestemd is voor alle leerlingen uit een klas en is gericht op het creëren van een sociaal veilige school waarin iedereen kan leven en leren. Een van de maatregelen om deze preventie-laag gestalte te geven is het aanleren van SEL vaardigheden (sociaal-emotioneel leren).

Om dit te bereiken beschrijft Van Overveld (2017) drie competenties; de IK- de JIJ- en de WIJ-competenties. De IK-competenties gaan over besef van jezelf en zelfmanagement. Veel problemen ontstaan omdat de leerlingen de taal van hun eigen lichaam niet herkennen en/of begrijpen. De hoofdpijn of het kippenvel dat ontstaat als de leerling door een ander wordt uitgedaagd, neem hij niet bewust waar of benoemt hij niet als boosheid, frustratie, verdriet of angst. Het vervelend gevoel dat ze ervaren kan zich uiten in ongewenst of storend gedrag. Tijdens de tussentijdse evaluatie op 05-12-2019 verteld een van de medeonderzoekers het volgende:

" Een van mijn leerlingen vertelt dat hij het moeilijk vindt om rustig te blijven op het moment dat een ander een opmerking over hem maakt. Het lukt het dan niet om een pas op de plaats te maken en bij de ander na te vragen wat hij/zij bedoelt met deze opmerking. In plaats daarvan zoekt hij de fysieke confrontatie op" (persoonlijke communicatie, december 2019 H. Croqué).

Het besef hebben van de ander en relaties kunnen hanteren worden door Van Overveld (2017) beschreven als de JIJ-competentie. Als je begrijpt hoe jezelf functioneert, kan je ook oog krijgen voor de ander. Veel probleemgedrag ontstaat omdat leerlingen zich moeilijk kunnen verplaatsen in de gevoelens en gedachten van de ander. Besef hebben van de ander verwijst vooral naar het denken over de ander, terwijl relaties kunnen hanteren veel meer gaat over het handelen, het doen. Hoe ga je om met kritiek van anderen? Hoe reageer je op een afwijzing? Ten slotte worden de WIJ-competenties beschreven als morele competentie, zij verwijzen naar waarden, normen, opvattingen en overtuigingen. Hoe maak je iedere dag, in iedere situatie opnieuw een keuze die goed is voor jou en voor de ander? Het Examen- en Kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB (Ministerie van OCW, 2019) sluit hierop aan. In dit besluit wordt het vermogen van de student omschreven om deel te nemen aan de sociaal-maatschappelijke dimensie van burgerschap waarin aandacht is voor basiswaarden en de mogelijke dilemma's daar tussen.

Tijdens een voorbereidend gesprek op het MBO college betreffende dit onderzoek (dd. 18-09-2019 met 2 docenten en 4 studenten) gaven de studenten aan niet of weinig gemotiveerd te zijn om aan dit onderzoek deel te nemen.

" Wij doen de opleiding welzijn en gedragen ons respectvol. Dat er leerlingen zijn die dit niet doen boeit ons niet zo. Het is namelijk ieders eigen verantwoordelijkheid en wanneer de betreffende leerlingen de les verlaten is het hun eigen schuld wanneer ze lesstof missen"

Alle drie de competenties zijn interessant voor dit onderzoek omdat het richting en sturing kan geven aan de in te zetten interventies tijdens de mentorlessen (VO) en lessen burgerschap (MBO)

Interventies die gebruikt worden vanuit de respectlessen zijn zeer geschikt om zicht te krijgen op competenties van de individuele leerling. Het bevat elementen waarbij de leerling situaties dient te omschrijven hoe hij/zij gehandeld heeft. Het doel is om te leren reflecteren op je eigen gedrag en het gedrag van een ander.

Voor dit onderzoek wordt enkel de primaire preventie toegelicht omdat deze zich richt op preventie en de gehele klas. Primaire preventie bestaat uit een algemene, universele aanpak die bestemd is voor alle leerlingen uit een klas en is gericht op het creëren van een sociaal veilige school waarin iedereen kan leven en leren. Een van de maatregelen om deze preventie laag gestalte te geven is het aanleren van SEL vaardigheden (sociaal-emotioneel leren).

Binnen de aanpak School Wide Positive Behavior Support (SWPBS) begint dit bij het gezamenlijk formuleren van de waarden die de school belangrijk vindt. Vervolgens benoemt het schoolteam het gedrag dat past bij deze waarden en leert het de kinderen actief aan. Adequaat gedrag wordt hierna systematisch positief bekrachtigd. Hiermee wordt een veilig en positief schoolklimaat gecreëerd, waarin elke leerling optimaal kan profiteren van het geboden onderwijs. (Blonk, Das, Haasen, Hoetmer, & Wichers-Bots, 2014) Een positieve benadering van leerlingen en van elkaar betekent helderheid in verwachtingen, waarderen van wat goed gaat en begrenzen indien nodig. Volgens SWPBS is het van belang om deze benadering uit te voeren in gezamenlijkheid en met een grote eenduidigheid. Welk positief gedrag verwachten we van elkaar en wat betekent dat in praktijk?

2.5 Jeugdparticipatie

Tijdens de startbijeenkomst van dit onderzoek in januari 2019 is het belang van participatie vanuit de leerling als belangrijk thema naar voren gekomen. Actieve participatie draagt bij aan de ontwikkeling van de jeugd. Voor jongeren is het van belang dat ze de kans krijgen op verschillende niveaus te (leren) participeren (NJI, z.d.).

Duurzame verandering komt immers het beste tot stand als het samen gaat met diegene waar het om gaat. Door in gesprek te gaan met jongeren, leerlingen worden vragen, behoeften, belevingen en oplossingen helder. Jeugdparticipatie betekent het actief meedoen en meebeslissen van kinderen en jongeren.

In het wijzigingsbesluit over de sociaal-maatschappelijke dimensie van burgerschap van 2019 wordt het belang onderschreven dat studenten leren wat de basiswaarden van onze maatschappij zijn en de waardendilemma's die zich daar tussen kunnen voordoen. De student moet niet alleen leren van het bestaan van deze basiswaarden maar deze ook leren erkennen.

2.6 Good practice

Op het Sint Lucas (MBO) in Eindhoven wordt in elke klas een student als connector aangewezen door de trajectbegeleider. Deze connector is de verbindende factor naar de trajectbegeleider en krijgt onder andere de verantwoordelijkheid om signalen, zowel positief als negatief, uit de klas anoniem met de trajectbegeleider te bespreken.

"Wanneer de connector bemerkt dat de sfeer in de klas niet goed is, of wanneer er groepjes gevormd worden die ten nadele zijn van een positief groepsklimaat kan hij of zij dit aangeven bij de trajectbegeleider. Het is dan aan de trajectbegeleider om dit samen met de klas bespreekbaar te maken. Dit gebeurt altijd op anonieme basis. Eigen verantwoordelijkheid is hierbij een belangrijk uitgangspunt." (M.Hoeijmans, persoonlijke communicatie september 2019).

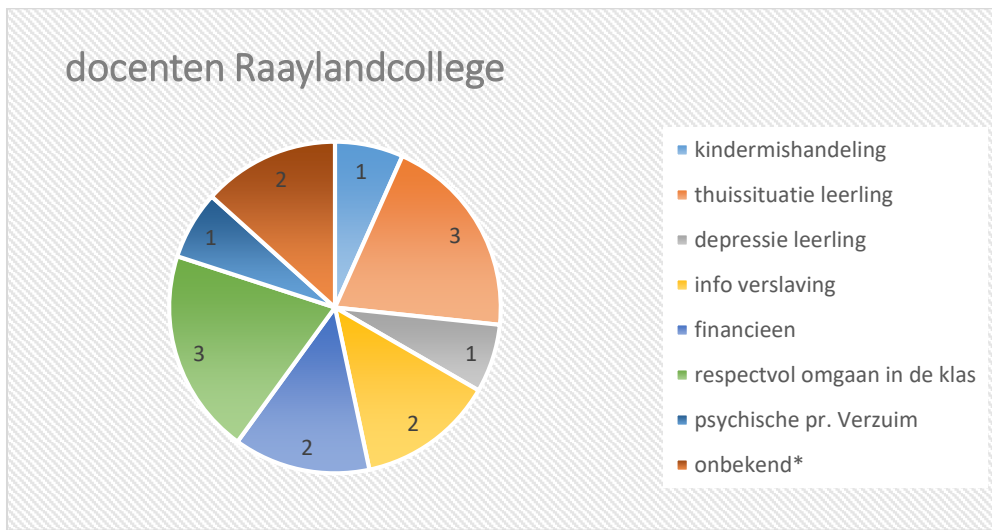
Hoofdstuk 3 Behoeftanalyse en ontwerpcriteria

Aan dit onderzoek zijn twee docenten, Henry Croqué van het Raayland college en Inge Craenmehr van de Gilde opleidingen in de rol van mede-onderzoekers verbonden. Tijdens persoonlijke gesprekken leggen beiden uit dat mentorlessen op het voortgezet onderwijs en lessen trajectbegeleiding op het MBO geschikt zijn om het thema respect in samen werking met jeugdhulpverleners vorm te geven. Op beide onderwijslocaties geven docenten onafhankelijk van elkaar aan dat de opzet zoals die op dit moment (december 2019) klaar ligt erg geschikt is. Docenten vanuit het VO vullen aan: "Mentorlessen worden nu vaak geschrappt omdat er geen duidelijke invulling is". Ook leerlingen stellen regelmatig de vraag aan docenten: "Gaat de mentorles door of hebben we vrij?"

Vanuit de MBO opleiding is de behoefte uitgesproken om in deze lessenreeks tevens een koppeling naar de beroepspraktijk van de student te maken. "Onze studenten worden opgeleid om werkzaam te zijn in het sociale domein. Het zou een meerwaarde zijn om vanuit deze lessenreeks respect ook een koppeling te maken naar hun beroepspraktijk. Bijv. welke vaardigheden rondom het thema respect heb je nodig als beroepsprofessional" (persoonlijke communicatie G. Verberm november 2019)

Tijdens diverse bijeenkomsten op zowel het Raayland college als Gilde opleidingen geven zowel docenten als hulpverleners de voorkeur aan om, voor de ontwikkeling van het prototype, enige mate van flexibiliteit hanteren. Hiermee wordt bedoeld dat, de rode draad voor iedereen gelijk is, maar dat de docent en de hulpverlener enige mate van vrijheid hebben in het invullen van de bijeenkomsten. Hiermee kan men inspelen op de behoefte en dynamiek in de klas.

In grafiek 1 zijn de thema's van veel gestelde vragen zoals besproken door drie docenten met de onderzoeker (tevens JSP medewerker) opgenomen.

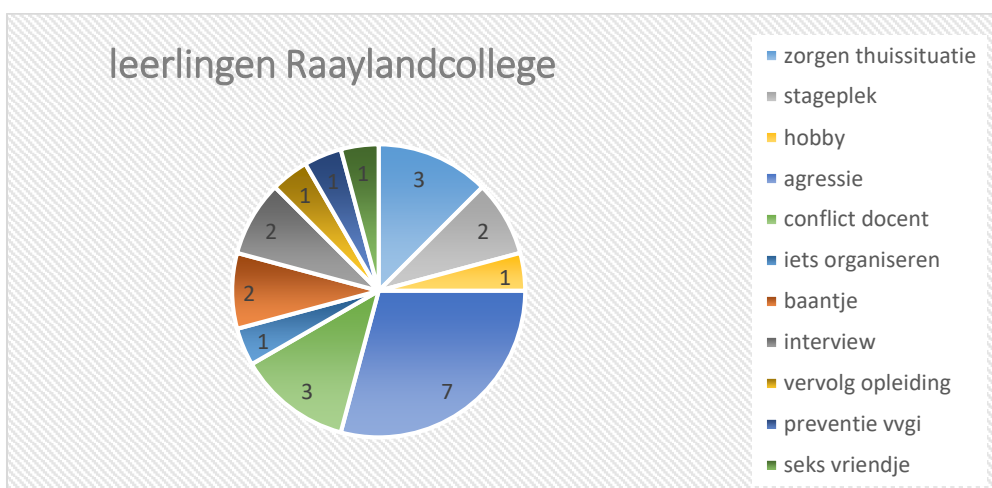

Grafiek 1: Thema's van gestelde vragen in de periode september 2018 t/m april 2019

Tijdens één van deze persoonlijk gesprekken met een docent vertelt deze dat hij het soms moeilijk vindt om leerlingen aan te spreken op hun gedrag omdat hij bang is voor de verbaal agressieve reactie.

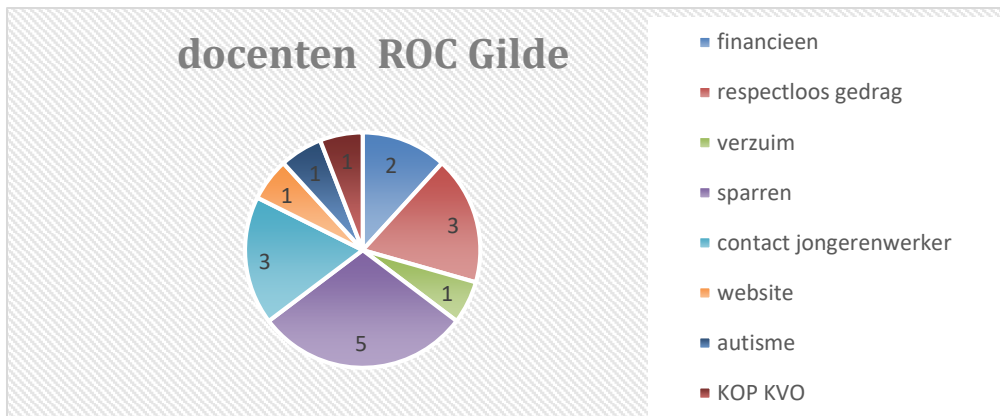
Tijdens het kernteam (28-03-2019) benoemt de zorgcoördinator van het Raaylandcollege het gevoel van onveiligheid dat bij sommige docenten speelt in de klas. "Het gevoel van onveiligheid in de klas is een thema waar docenten mee worstelen, mogelijk kunnen jullie als JSP hier groepsgericht iets in betekenen?" (M. Stoks, persoonlijke communicatie, maart 2019).

Met name de jongerenwerkers valt het op dat, op het moment dat zij aanwezig zijn op school, ook de leerlingen vragen rondom het thema respectvol omgaan met elkaar aan hen gesteld worden. (grafiek 2) "Ik voel me niet serieus genomen door mijn docent" Hoe krijg ik gevoelens van agressie onder controle" zijn enkele voorbeeldvragen die door leerlingen zijn gesteld aan de jongerenwerker van het JSP.

Grafiek 2:: Thema's van gestelde vragen in de periode september 2018 t/m april 2019

Onderstaande grafiek laat zien dat drie docenten in de periode november 2018 t/m april 2019 vragen hebben gesteld rondom het thema respectvol omgaan in de klas.

Grafiek 3: Thema's van gestelde vragen in de periode november 2018 t/m april 2019

Tijdens één van deze persoonlijke gesprekken vertelt deze docent:

"Binnen sector zorg is respect een groot thema. Een student is geschorst. Er wordt gepest. Ouders zijn betrokken en sommige pakken het ook niet goed op. Veel ongrijpbaar gedrag zoals mimiek. Je ziet als docent dingen gebeuren, maar kunt er niet op reageren. Zoals iemand bijvoorbeeld kijkt (non-verbaal gedrag) naar een ander. Daarnaast worden er discriminerende uitspraken gedaan over groeperingen in de maatschappij. Er zitten dominante pesters in de groep.

Andere voorbeelden zijn ook: Collega doet een Kahoot in de les. Terwijl hij opstart verschijnen op het scherm allerlei namen uit de groep, ook de docentennaam met schuttingtaal. Vermoeden is dat een student buiten het lokaal door het raampje de Kahootcode heeft gezien, of iemand uit de groep er misbruik van gemaakt heeft". (S..Cuypers , persoonlijke communicatie, 20 maart 2019)

De betreffende docent is, aan de hand van citaten uit de schoolgids betreffende respect (schoolgids gilde), het gesprek aangegaan met 10 studenten. De volgende signalen werden opgemerkt:

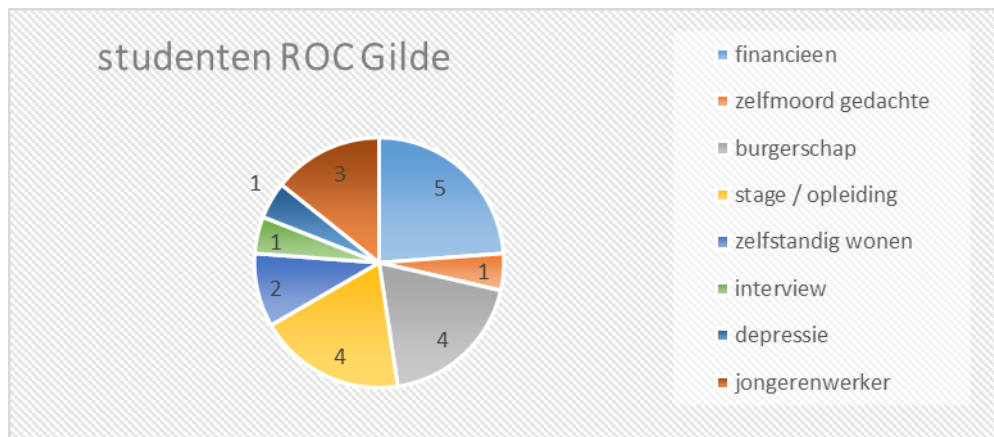
- Roddelen (direct en via social media)
- Iemand belachelijk maken
- Buitengesloten voelen
- Blikken naar elkaar, haat uitstralen
- Spreken op een toon die minachtend is
- Sfeer van geweld met emoties en gevoelens
- Lachen om anderen zonder verkeerde bedoelingen
- Direct naar de docent stappen als iemand het gevoel heeft dat deze onheus bejegend is.
- Twee groepen in de klas met spanning tussen deze groepen
- Docenten duiden gedrag van anderen/ signalen niet juist

Tijdens het overleg van de docent met de betreffende leerlingen werden de volgende verbeterpunten genoemd:

- Meer respect voor elkaar tonen.
- Neutrale opstelling naar anderen tonen
- Meer met elkaar in gesprek gaan
- Leerlingen schorsen die grenzen overschrijden
- Anderen aanspreken op gedrag
- Meer samenwerken, ook tussen de beide groepen
- Met elkaar in gesprek gaan over wat er speelt
- Docenten die meer doorvragen en niet vanuit een aanname reageren naar bepaalde studenten.
- Doorvragen zodat tot het hele verhaal duidelijk is
- Aanspreken van pesters en maatregelen nemen
- Gewenst gedrag meer aandacht geven; laten merken wanneer het goed gaat.

Bovengenoemde signalen passen bij de uitkomsten uit de vragenlijst die medio mei 2019 zijn afgenomen onder studenten van het Gilde. Hieruit blijkt dat de percentages rondom het thema welbevinden met klasgenoten, vergeleken met de norm hoger liggen.

Het is opvallend dat, ondanks dat er signalen vanuit de docent en student van een gevoel van onveiligheid in de klas, dit niet terug te zien is in onderstaande grafiek (4). Studenten stellen rondom het thema veilig voelen in de klas c.q. respect geen vragen.

Grafiek 4: Thema's van gestelde vragen in de periode november 2018 t/m april 2019

Hoofdstuk 4 Conclusies en aanpassing criteria Raayland college

4.1 Inleiding

Tijdens een goede startbijeenkomst in september 2020 zijn het doel van het onderzoek (samen als mentor & jeugdhulpverlener voor de klas) en de inhoud van respectlessen samen door genomen. Vervolgens hebben de duo's met elkaar kennis gemaakt, waarna de lessen op het Raayland in het najaar van 2020 van start zijn gegaan in een tiental VMBO 3 klassen van basis, kader tot theoretisch niveau. Van meet af aan is het duidelijk hoe lastig het is om in het VO, als duo gezamenlijke tijd vrij te maken om de lessen goed voor te bereiden. Diverse docenten geven bij de start van het schooljaar voor een grote opgave staan om de groepen te gaan vormen. Het gevoel dat er door samenwerken weer iets bijkomt i.p.v. dat het iets op gaat leveren, ervaren ze als verhoging van de tijdsdruk. De duo's zijn samengesteld met enerzijds zoveel mogelijk diversiteit man/vrouw, jong /ouder en verschillende culturele achtergrond. Ook praktische overwegingen zoals de roosters en werkdagen speelden een rol.

De duo's hebben de bundel respectlessen met materiaal voor de eerste 3 lessen & de e-learnings van Seyda Buurman over diversiteit & verschillen voor de klas toegestuurd gekregen ter voorbereiding. Vanuit het project Respecton in de gemeente Venray was Seyda buurman betrokken als diversity consultant. Zij heeft e-learning modules ontwikkeld voor JHV-ers en mentoren om vanuit gezamenlijkheid lastige maatschappelijke thema's, zoals diversiteit en discriminatie, te bespreken met elkaar en daardoor ook beter met jongeren te kunnen bespreken.

In de Gemeente Venray op het Raayland college werd het project RespectOn verzorgd en dit project bevond zich in de laatste fase van de uitvoering. Het lag voor de hand om samen met de projectleiders van Respect on het gemeenschappelijk thema respect verder vorm te geven en het materiaal op elkaar af te stemmen.

Tijdens de coronatijd werd de aanwezigheid van de jeugdhulpverlening in de school steeds moeilijker. Daar waar het kon zijn de lessen nog fysiek uitgevoerd maar soms ook online of alleen door de leerkracht, dit was helaas niet anders in deze corona periode.

Evaluatie van de eerste interventie 2020, bijlage I

Zowel de docenten als de jeugdhulpverleners evalueren het samenwerken in de klas positief. Men geeft aan dat expertise van de andere professional aanvullend is op de eigen kennis en vaardigheden. Goede voorbereiding vraagt tijd, maar is wel noodzakelijk om tot uitvoering te komen. Docenten zijn in de lessen geneigd om zich aan de lesvoorbereiding te houden, orde te bewaren en tempo te maken. De Jeugdhulpverleners stemmen af op de beoogde van de klas en kijken daardoor van de voorbereidingen af. Ze voegen echt iets toe als het om gespreksvoering over 'spannende' onderwerpen gaat. Daarvoor is het wel nodig dat er veiligheid in de klas is. De jeugdhulpverlening is laagdrempelig toegankelijk.

Het thema Respect lijkt een goed gekozen thema. De docenten en jeugdhulpverleners hebben echter sterk de behoefte om de lessen passend te maken voor de verschillende klassen waar de lessen aangeboden worden. De leerlingen geven eveneens aan dat respect een mooi thema is dat hen aanspreekt. Ze geven wel aan dat de onderwijssituatie niet altijd veilig voelt en dat ze zich in de klas niet durven uitspreken. Ook ervaren leerlingen dat docenten zelf niet altijd respectvol zijn. De duo's zijn positief over de inhoud van de interventie omdat de lessen bijdragen aan het vormgeven van beroepshouding en bewustwording bij studenten in het MBO.

Nieuwe werkcriteria voor de nieuwe lessenreeks:

- Allereerst duo's matchen met zoveel mogelijk diversiteit en waar mogelijk al bekendheid met elkaar en een klik. Dit laatste heeft als voordeel dat je er samen net iets meer van wil gaan maken en dus ook meer energie in wil steken.
- Gedegen kennismaking als duo.
- Meer voorbereidingstijd met elkaar creëren t.b.v. de lesinhoud, door...
- Docenten en JHV-ers verkennen ook zelf het thema middels aangereikt materiaal (e-learning).
- Kennismaking als duo met de klas in algemene zin.
- Ontwerpen van een lessensbundel met verschillende werkvormen die verschillende niveaus kunnen worden uitgevoerd.
- Het creëren van basisveiligheid is een must en dit betekent voor iedere klas wat anders.
- Het zou daarmee wenselijk zijn om te kijken of we in een klas met een vaste samenstelling (bijv. leerjaar 2) beter kunnen werken aan de basisveiligheid en daarmee aan het thema respect.
- Dit maakt dat het onmogelijk is om een vaststaande lessenreeks/ instructie te omschrijven.
- Er is behoefte aan een compactere basis lessensbundel waar verschillende tools en werkvormen per thema worden omschreven met voldoende ruimte voor eigen inbreng.
- Theoretisch kader betreft het puberbrein als rode draad door de lessen laten lopen. Een combinatie maken van lessen over een langere periode met herhaling en een boost in een projectweek.
- Werkvormen meer praktisch en ervaringsgericht ontwerpen, bijvoorbeeld interview met ouders, lesmateriaal vormgeven voor kinderen op een basisschool, gastsprekers bijv. ouders?
- Aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen bijvoorbeeld rondom social media, geen filmpjes maken.
- We hebben de ambitie om ouders deelgenoot te maken van het thema respect, middels bijv. een webinar kunnen we ze op de hoogte brengen van de lesinhoud met de leerlingen.

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanpassing criteria Gilde opleidingen

5.1 Inleiding

Aanvankelijk was een fysieke lessenreeks gepland op de Gilde opleidingen. Op dat moment was echter de lockdown nog van kracht, waarop we verkend hebben om de lessen online vorm te geven. Dit was geheel voorbereid en voor de aftrap van deze lessenreeks hadden we een tweetal startbijeenkomsten met JHV's en docenten. Wederom achterhaalden de actualiteiten ons daar het onderzoek om begrijpelijke redenen on-hold werd gezet. De startbijeenkomsten hebben we toch door laten gaan om samen te kijken wat we wellicht als nog voor de studenten in deze moeilijke tijd konden betekenen. Opvallend was dat voornamelijk door de docenten flexibel en meedenkend gereageerd werd. Hier ontstond een mooie vraag om deel te nemen aan de aanstaande burgerschapsweek met 1^e jaars studenten waar we met verschillende thema's hebben deel genomen. Onderwerpen als de jonge mantelzorger, online fraude en cybercriminaliteit en eenzaam of down voelen door corona hebben we in online workshops aangeboden aan 175 studenten. Daarnaast hebben we er samen voor gekozen om los van het onderzoek toch als duo's fysiek de klassen in te gaan vanaf maart 2021 waren de studenten weer 1 dag in de week op school. Het doel was vooral om te verkennen waar hebben de studenten behoefte aan en hoe kunnen we daar het beste op aansluiten in deze bijzondere corona tijd. Kort gezegd de behoefte was enorm groot en de thema's divers. Daarnaast bood het ons de kans om toch input te verzamelen om onze volgende interventie in het najaar nog beter vorm te kunnen geven. Op deze manier hebben we

actief de samenwerking en het contact onderhouden om hiermee de doorstart van het onderzoek goed af te kunnen ronden.

Aan deze pilot hebben een zestal klassen deelgenomen verdeeld over 12 groepen (gezien de corona maatregelen was dit het maximaal haarbare). We hebben ze toch de uitgangspunten vanuit het onderzoek meegegeven met betrekking tot voorbereiden en samenwerken als duo. Betreft de inhoud hebben we ze meer vrijheid gegeven om juist samen met de studenten de behoefte te peilen en daarop aan te haken. Als uitgangspunt hebben we meegegeven om in deze tijd niet alles te problematiseren maar juist te normaliseren en te kijken wat er wel lukt of kan.

Evaluatie (Bijlage II)

Aan de duo's is gevraagd om te evalueren op samenwerking en te kijken wat werkt er wel of niet en dit op te tekenen in een logboekje. Uit de logboek aantekeningen komt naar voren dat docenten en jeugdhulpverleners een duidelijke meerwaarde zien in het samen voor de klas te staan. Jeugdhulpverleners stellen leerlingen andere vragen en ze zijn gericht op het welbevinden en het sociale emotionele leren waar de mentoren sneller aan voorbij gaan of geen tijd voor voelen/hebben. Beiden aspecten van leren, dus het gedrag en de inhoud van de vakken, zijn juist zo belangrijk, want als een leerling/student lekker in zijn vel zit komt dit ten goede aan de leerprestaties.

Jeugdhulpverleners en docenten vinden het belangrijk om te investeren in de samenwerkingsrelatie. Samenwerken vraagt om een gedegen kennismaking met elkaar en een tijdsinvestering op lesvoorbereiding en evaluatie. De onderzoekers geven aan dat ze zien en horen dat de factor tijd en niet genoeg tijd ervaren, tijdens de uitvoering van het onderzoek actueel blijft. Door lesroosters, andere afspraken vraagt het om creativiteit om elkaar toch te blijven vinden en te blijven afstemmen. Online is er veel meer mogelijk gebleken dan gedacht.

Nieuwe criteria voor de nieuwe lessenreeks:

- Allereerst duo's matchen met zoveel mogelijk diversiteit en waar mogelijk al bekendheid met elkaar en een klik.
- Gedegen kennismaking als duo.
- Meer voorbereidingstijd met elkaar creëren t.b.v. de rol en taak verdeling.
- Docenten en jeugdhulpverleners verkennen ook zelf het thema middels aangereikt materiaal (e-learnings).
- Kennismaking als duo met de klas in algemene zin.
- Ontwerpen van een lessensbundel met verschillende werkvormen die naar behoefte ingezet kunnen worden.
- Het creëren van basisveiligheid is een must en dit betekent voor iedere klas wat anders.
- Er is behoefte aan een compactere basis lessensbundel waar verschillende tools en werkvormen per thema worden omschreven met voldoende ruimte voor eigen inbreng.
- Theoretisch kader betreft het adolescenten brein als rode draad door de lessen laten lopen. Enerzijds met aandacht voor autonomie en zelfmanagement maar anderzijds bewust van dat het brein ook nog niet volledig volgroeid is en vaak gedreven wordt door impulsen en eigen behoeftes.
- Werkvormen meer praktisch en ervaringsgericht ontwerpen, bijvoorbeeld interview met elkaar, hun ouders of hun stage doelgroep, lesmateriaal vormgeven voor kinderen op bijvoorbeeld Raayland college, gastsprekers en creatief bijvoorbeeld sport, muziek etc.
- Aansluiten bij de belevingswereld van de studenten bijvoorbeeld rondom social media.

Hoofdstuk 6 Conclusies 3^e interventie vo en mbo

Raayland (bijlage III)

Op het Raayland zijn we in 8 klassen gestart met de derde interventie. Vooraf gaand hebben we allereerst de lesbundel aangepast vanuit individuele feedback en de evaluatie formulieren van de duo's en de leerlingen. We hebben bijvoorbeeld per les differentiatie of niveau aangebracht en keuze mogelijkheden qua werkvormen. Daarna hebben we opnieuw een start bijeenkomst georganiseerd met alle JHV-ers en deelnemende mentoren om het belang en de uitgangspunten uit te leggen, dit zorgde voor een meer gezamenlijk commitment. Het thema respect en uitgangspunten van de samenwerking en te beginnen met een goede kennismaking. In deze bijeenkomst is de lesbundel voor de eerste lessen uitgereikt en hiermee konden de duo's gezamenlijk van start. Wat we opmerkten was dat de afgelopen corona periode veel van docenten gevraagd heeft en onzekerheid over de toekomst met corona zorgde ervoor dat we extra moesten werken om docenten mee te krijgen en te enthousiasmeren.

Helaas is 1 klas afgehaakt omdat de JHV-er uit was gevallen. Alle klassen hebben minimaal 5 a 6 lessen aan het thema besteed. Na les 3 hebben we op het Raayland Collega een enorm mooie booster week georganiseerd namelijk "De week van het respect". Dit hebben we met alle netwerkpartners samen in elkaar gezet. Het ervaren, beleven en letterlijk proeven buiten de school sloeg enorm goed aan bij de leerlingen als docenten, een echte toevoeging. Het maakte indruk en dit bleef hangen.

We hebben ervaren dat als er een soort van 'klik' is tussen de docent en de JHV-er zorgt dit voor een maximaal rendement, een positieve inzet en er net een extra stapje samen voor willen zetten. Echter geven alle duo's aan dat het in zijn geheel veel tijd vergt die er eigenlijk niet is of in ieder geval niet gevoeld wordt. Het kost ook extra tijd omdat je bij elke klas ook weer zoekt naar een stukje maatwerk, wat heeft de klas nodig en hoe maken we de les zo passend mogelijk. Tijdens deze lessen blijft de afwisseling in werkvormen belangrijk voor de leerlingen. Alle duo's benoemen in hun samenwerking dat door elkaars expertise te kennen en daardoor ten volle te benutten dit ten goede komt aan de leerlingen. Het samen voor de klas staan wordt dus als aanvullend ervaren. Mentoren vinden het fijn als deze lessen verzorgd worden op de actuele maatschappelijke thema's want daar ligt niet altijd hun expertise. Ze voelen als mentor vaak ook niet de tijd om dit soort lessen uit te voeren omdat onderwijs zaken voorrang krijgen maar dit wel essentieel is voor de leerlingen en hun sociaal emotioneel leren.

Je ziet dat door het samenwerken kortere lijntjes ontstaan tussen docenten en JHV-er. Is er een vraag op dat gebied ontstaat er sneller contact. Zelfs heeft een JHV-er de mogelijkheid gekregen om individueel met alle kinderen te spreken, mooi wat er dus allemaal is ontstaan aan de hand van het samenwerken voor de klas. Leerlingen vonden het prettig om het over de verschillende thema's te hebben in de klas. Ze vinden het interessant als er een ander gezicht voor de klas komt.

Gilde opleidingen (Bijlage IIII)

Ook op de gilde opleidingen zijn negen klassen gestart met de derde interventie. Voorafgaand hebben we ook hier een start bijeenkomst georganiseerd met alle JHV-er en deelnemende mentoren om het belang en de uitgangspunten uit te leggen. Het thema respect en uitgangspunten van de samenwerking en te beginnen met een goede kennismaking.

Alle klassen hebben minimaal vijf of zes lessen aan het thema besteed. In vijf klassen is er vanuit de beschreven interventie gewerkt, maar in vier klassen is door twee jeugdhulpverleners toch wat meer eigen invulling gegeven aan de lessen. Uit de evaluatie is gebleken dat deze twee jeugdhulpverleners toch de eigen regie wilden nemen en vooral aan zijn gaan sluiten bij eigen behoefte en de behoefte van de groep. Het plan lag er om de lessenreeks af te sluiten met een inspiratie dag op het overkoepelende thema en dit buiten de school. Helaas door de corona hebben we dit niet meer kunnen uitvoeren.

Ook hier benoemen alle duo's dat het samen voor de klas staan aanvullend is naar elkaar en naar de studenten, studenten beamen dit. Er ontstaat diepgang omdat de JHV-er andere vragen stelt en doorvraagt. JHV-ers kunnen doorgaans flexibeler aanhaken bij wat de groep nodig heeft op dat moment, dit zijn zij ook gewend in hun vak. Ze durven dus af te wijken als de groep dit nodig heeft en ondersteunen daarbij de mentor. Als je als duo bij de start goed investeert in de voorbereiding en er ontstaat vertrouwen dan werpt dit later in de reeks zijn vruchten af. Samen word je steeds creatiever maar heb je minder tijd nodig om voor te bereiden en ga je elkaar steeds meer

aanvoelen en aanvullen. Een JHV-er voelt voor een klas relatief snel als eigen en dus snel vertrouwd wat het gevoel van veiligheid in de groep vergroot. De kracht blijft ook hier om aan te sluiten bij de behoefte of de doelen van de klas en dus ben je altijd wel opzoek naar maatwerk. Sparren met elkaar als duo vanuit de verschillende professies wordt als zeer prettig ervaren en weg naar het JSP wordt makkelijker gemaakt voor de docenten maar ook de studenten, het heeft drempel verlagend gewerkt. Docenten verwijzen nu sneller door en studenten weten waar ze dan terecht komen. Het JSP heeft hiermee meer een gezicht gekregen!! Enkele duo's benoemen een extra winst vanuit het samenwerken: gespiegeld worden in je eigen functioneren, feedback vragen naar elkaar.

Studenten worden op het MBO veelal zelf verantwoordelijk gemaakt voor het leren. Het is de kunst om in dit soort lessen daar de juiste balans in te vinden. Bij de studenten was de behoefte enorm groot om samen over dit soort thema's te praten. De corona tijd heeft dit extra versterkt!

Hoofdstuk 7 Conclusies op de onderzoeksvragen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen die voor het deelproject JSP geformuleerd waren.

De onderzoeksvraag was:

Hoe kan het Jongeren Service Punt (JSP) een meer geïntegreerd deel van de school en het curriculum worden, door als docenten en JHV-ers samen te werken aan sociaal-emotioneel leren?

Het JSP is de klas ingegaan en de jeugdhulpverleners hebben daadwerkelijk samengewerkt met leraren op de werkvloer. Het was voor de mentoren en de jeugdhulpverleners anders, maar het samenwerken verliep over het algemeen bijzonder goed. Ook tijdens de coronatijd hebben de duo's elkaar weten te vinden en is online les gegeven.

Docenten hebben een belangrijke rol bij het signaleren van problemen bij leerlingen. Het is voor hen echter lastig om vanuit signalen de vertaalslag te maken wat je hiermee doet op klassenniveau. Docenten zijn in de ogen van de jeugdhulpverlening veelal bezig met didactisch onderwijs en daarmee gaan ze mogelijk voorbij, al dan niet bewust, aan het signaleren van individueel gedrag in de groep. Jeugdhulpverleners zijn doorgaans flexibel om aan te haken bij waar op dat moment de aandacht naar toe moet gaan of als de les anders verloopt als gepland. Dat heeft wel als nadeel dat de jeugdhulpverleners hun eigen curriculum maken en minder trouw blijven aan de ontwikkelde lessenreeks.

Voor alle klassen geldt dat er ook lastige thema's besproken kunnen worden met wederzijds respect, en dat er een positief leerklimaat ontstaat. Daarmee zijn we gericht op de primaire preventie, dus op de gehele klas, problemen worden aangepakt voordat ze groot worden. Als we jongeren kunnen leren om werkelijk zoals het woord RE-spect betekent "opnieuw kunnen laten kijken" en vragen leren stellen dan ontstaat er wederzijds respect naar elkaar.

Hoe kun je als docent ingrijpen in een proces waarin leerlingen en docenten zich onveilig voelen in de klas?

Middels het schrijven van de respectbundel hebben we aandacht gegeven aan het creëren van veiligheid in de klas. We zijn begonnen met het vast stellen van gezamenlijke basis afspraken en van daaruit een gezamenlijk commitment. Als JHV-ers hebben we voelsprietten voor onveilige signalen. Met name op het VO zien we dat docenten daar weinig oog voor kunnen hebben omdat na 45 minuten hun les weer ophoudt en de klas zich verplaatst naar de volgende les. Op deze manier is er ook geen overdracht waardoor dingen door blijven sudderen. In het MBO zien we dat er meer aandacht voor is en meer continuïteit door langere blok lessen. Ook gezien de sector zorg en welzijn is er in de basis meer aandacht voor het welzijn van de student in de klas. Studenten op het MBO worden vooral individueel op hun ontwikkeling aangespoord en gewezen op hun individuele verantwoordelijkheid waardoor er minder op de groepsdynamica wordt gestuurd.

Respect en veiligheid zijn thema's die aan elkaar verbonden zouden moeten zijn en het gehele schooljaar aandacht behoeven. Waardoor het geborgd wordt in een school milieu en dus in een basis veiligheid. Dit betekend dat het iets natuurlijks moet gaan zijn in de attitude van de hele school. Zonder basis veiligheid kunnen leerlingen en studenten niet leren en stagneert hun ontwikkeling.

Op welke manier kunnen we beter preventief werken?

We zijn als duo de klassen ingegaan dus met een extra expertise. Daarmee werd ook duidelijk dat de JHV-er anders signaleert, vandaar uit andere vragen stelt en ook doorvraagt. De JHV-er kan normaliserend en drempel verlagend werken waardoor vragen van leerlingen sneller op de juiste plek terecht komen. De drempel om een individuele vraag te stellen na deze lessen zagen we duidelijk minder worden. Er kwamen dus meer vragen door naar het JSP, vooral op de Gilde opleidingen (MBO).

Door als duo samen te werken in de klas zoekt de docent ook veel sneller de JHV-er op buiten de lessen met vragen. Er ontstaan kortere lijnen wat kansen met zich mee brengt om onderwijs en zorg dichter bij elkaar te brengen in de school. Als JHV-er is er in een aantal klassen de ruimte gemaakt om ook individueel met de jongeren uit de klas te spreken. Dit geeft een kans om met jongeren onderwerpen te bespreken die niet zomaar met een mentor gedeeld zullen worden en de JHV-er kan wellicht al vroeg signalen zien waar extra aandacht nodig is.

Om jongeren op tijd te kunnen vangen is het van belang om je interventie goed aan te laten sluiten bij hun belevingswereld. Daarin hebben we gezien dat ervaren, ontdekken, beleven en letterlijk proeven essentieel is om informatie op te nemen en ook op te slaan in het puberbrein zodat ze het meenemen als bagage voor de toekomst.

Op welke manier kan er tijdens de mentorles/ trajectbegeleiding door docenten en hulpverleners worden samengewerkt?

Samenwerken is tijd investeren. Deze tijd is vaak schaars in het onderwijs. We hebben gemerkt dat het van belang is om voldoende voorbereidingstijd te nemen met elkaar, maar aan tijd ontbreekt het echter vaak. In de opstart van het schooljaar geven docenten aan dat ze weinig tijd hebben omdat ze eerst hun eigen klas willen leren kennen en in beeld hebben, voordat ze met een jeugdhulpverlener willen starten. De jeugdhulpverleners hebben de behoefte om ook vanaf de beginfase van het vormen van de groep aanwezig te zijn en denken een bijdrage te kunnen leveren aan dit vormingsproces. Als duo's starten is het nog onwennig om samen voor een groep te staan, maar als er als duo een klik ervaren wordt, ontstaat er een gezamenlijk doel en commitment om er iets moois van te maken t.b.v. het welzijn van de leerlingen. Het samenwerken bereid zich dan uit en er zijn naast het groepsaanbod voor de groep ook andere interventies ontstaan, zoals individuele interventies.

De jeugdhulpverlener komt met een specifieke eigen expertise t.b.v. het sociaal emotioneel leren en welbevinden in de school. Dit werd door de docenten en leerlingen prettig en aanvullend ervaren. Docenten geven aan dat ze niet altijd tijd hebben om met de jongeren te praten, voor hen staan de onderwijsdoelen voor het leren vaak voorop. Zowel de leraren als de jeugdhulpverleners hebben ervaren dat beide leergebieden belangrijk en aanvullend zijn op elkaar, want als een jongere lekker in zijn vel zit komt dit ten goede aan de leerprestaties. Vanuit samenwerken lukt het de duo's beter om samen out of the box te durven denken bij het ontwikkelen van lesaanbod. Het vraagt om flexibiliteit en elke keer weer afstemmen als de duo's bij elke les willen aansluiten bij de behoefte van de leerlingen/ studenten.

De belangrijkste competenties in de samenwerking zijn flexibiliteit en sterke communicatieve vaardigheden om open de les in te stappen met elkaar, zorgvuldig te luisteren en daarop aan te haken, door te vragen en bij te sturen. Wanneer je de juiste rol kunt aannemen is het ook makkelijker om diepgang aan te brengen (bijv. door de docent die de koppeling kan maken naar de beroepshouding en de jeugdhulpverlener die relatie legt naar maatschappelijke thema's) daarvoor is zeker wederzijds vertrouwen nodig. Een aantal duo's heeft ervaren dat het fijn is als je je naar elkaar kwetsbaar durft op te stellen. Bij de jongeren ontstaat er daardoor ook meer openheid.

Achteraf blijkt als je goed hebt geïnvesteerd in kennismaking en voorbereiding en er is een "klik" dat je dan gaande weg groeit in de samenwerking. Er ontstaat wederzijds vertrouwen wat er voor zorgt dat men gebruik wil maken van elkaars expertise en dat je dit vertrouwen overdraagt naar de klas als totaal en de individuele leerling/ student.

Hoe kunnen we leerlingen/studenten betrekken in dit proces?

Duurzame verandering komt het beste tot stand als je die samen met degene om wie het gaat vormgeeft. Door in gesprek te gaan met jongeren worden vragen, behoeften, belevingen en oplossingen helder. Jeugdparticipatie betekent het actief meedoen en meebeslissen van leerlingen en studenten. Bij de start hebben we in iedere klas samen met leerlingen en studenten de basis regels rondom respect en veiligheid in de klas met elkaar verkent en vastgelegd in de hoop dat dit zorgt voor een soort basis commitment. Jongeren voelen betrokkenheid van de JHV-er en samen met het nieuwe gezicht en andere vragen wordt de nieuwsgierigheid extra geprikkeld door de creatieve en niet standaard schoolgerichte vragen. Ze worden uitgedaagd om op een manier met belangrijke thema's bezig te zijn die hen zo blijkt ook aanspreken. Vooral de studenten op de Gilde Opleidingen hadden een enorm grote behoefte om met elkaar te praten over vele verschillende thema's. De behoefte is bij studenten maar ook docenten is groot om dit soort lessen met regelmaat in het schooljaar terug te laten keren. Vooral studenten van het MBO willen meer invloed hebben op de invulling van dit soort lessen. De jeugdhulpverleners waren daarin een aanvullen. Ze lijken sneller te zien waar je jongeren nog een handje moet helpen.

Tot slot kunnen we zeggen dat 30% van de VO leerlingen en 40% van de MBO studenten aangeeft dat hij/zij na de interventie eerder naar een JHV-er of het JSP zou gaan. Daarmee is de drempel om hulp te vragen fors verlaagd. Jongeren hebben nu een beeld bij de JHV-er en komen sneller met een vraag, waardoor je dus eerder en preventiever kunt meedenken. Docenten geven aan dat sparren met een professional vanuit een ander werkveld als waardevol wordt ervaren en dit ook voor hun de lijntjes korter maakt naar de JHV-er. Docenten verwijzen nu eerder door naar het JSP of vragen JHV-ers om mee te denken in een casus.

Op het gilde kunnen we zeggen dat het gelukt is om het JSP in de school te integreren. Op Raayland is er voor gekozen om een netwerkfunctionaris aan te stellen die van binnen uit de vragen van de school gaat door verwijzen naar de JHV-ers uit dat netwerk en vanuit behoeftes/thema's die leven op school of in de omgeving preventieve activiteiten organiseert.

Literatuur

Kösters, M., Koot, H., & Van Der Wal, M. (2018). Benut de kansen voor preventie in de jeugdzorg beter. *Kind & Adolescent Praktijk*, 17(4), 26-32.

Nederlands Jeugd Instituut (2019). *Onderwijs en gedragsproblemen*. [Onderwijs en gedragsproblemen | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)

Nederlands Jeugd Instituut (z.d.). *Jeugdparticipatie vormgeven*. [Jeugdparticipatie vormgeven | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)

Blonk, A. M., Das, T., Haasen, M., Hoetmer, H., & Wichers-Bots, J. (2014). *SWPBS: schoolbreed gedragsvraagstukken aanpakken in het voortgezet onderwijs: preventief werken aan een positief schoolklimaat*. Uitgeverij SWP.

Kroon (z.d.). Tieners en hun omgang met waarden en normen. *Pedagogiek in Praktijk*, 8(7), p. 9-11.

Nelis, H., & Van Sark, Y. (2009). *Puberbrein binnenstebuiten*. Kosmos Uitgevers.

De Onderwijsraad (2010). Advies: *De school en leerlingen met gedragsproblemen*. [blg-54930 \(1\).pdf](#)

Van Overveld, K. (2017). Preventie van gedragsproblemen daar moet je wat mee?! *Caleidoscoop*, 29(3), p. 15-21.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2019). *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 163*. [Staatsblad 2019, 163 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Bijlage I

Data Raayland college 2^e interventie

Conclusies jeugdhulpverleners en mentoren op lesinhoud:

- Het thema "Respect" wordt door iedereen als zinvol en noodzakelijk gezien.
- Inhoudelijk hebben we gezien dat het lastig is om een lessensbundel te maken die aansluit bij de verschillende niveaus, behoeften en actualiteiten van de groep maar ook bij de verschillende wensen en competenties van de afzonderlijke duo's.
- Vanuit de teamevaluatie komt naar voren dat men meer aan wil kunnen sluiten bij de actualiteiten van de klas dan dat een op zichzelf staand thema. Hiermee wordt het niet gevoeld als dat iets moet waar geen behoefte en ruimte voor is. Dit vraagt wel flexibiliteit van de duo's om samen inhoud van de les te vormen naar waar de behoefte ligt.
- De school, mentoren hebben de wens om een boost te geven aan het thema respect op een moment dat daar ook de ruimte voor is in het schoolprogramma bijvoorbeeld in een omslagweek (dit is een week waarin...).
- Men denkt dan aan meer buitenschoolse ervaringsgerichte activiteiten in de hoop dat dit leerlingen meer aanspreekt en zorgt voor een betere verankering in hun persoonlijke ontwikkeling.

Conclusies vanuit evaluaties met de leerlingen algemeen:

- Respect wordt als een zinvol thema ervaren voor mentorlessen. Opvallend is dat veel kinderen met name van niet allochtone afkomst luidt verkondigen dat ze thuis nadrukkelijk geleerd hebben wat respect is. Het lijkt er dan op of ze het beschamend vinden dat hierover op school wordt gesproken.
- In een evaluatie viel het op dat leerlingen zich nog weinig van de lessen konden herinneren. Dit kan enerzijds door het corona tijdperk komen en de lange tijd die er zat tussen uitvoering van de lessen en de evaluatie. Anderzijds is het dus de vraag of we voldoende rekening hebben gehouden met de verschillende niveaus, het puberbrein in algemene zin en mogelijk de gekozen werkvormen.
- Sommige creatieve werkvormen, zoals bijvoorbeeld de filmpjes maken, stuit voor de meeste leerlingen op weerstand. Ze hebben vragen over hun privacy "wat gebeurt ermee?". Anderzijds heeft het waarschijnlijk met veiligheid en kwetsbaarheid te maken.
- Overall kunnen we concluderen dat leerlingen het leuk en interessant vinden als er een nieuw gezicht met niet schoolse vragen voor de klas komt.
- Creatief en niet standaard schools onderwijs spreekt de leerlingen meer aan. Ze worden op een andere manier uitgedaagd om met het thema bezig te zijn.
- Uit de evaluaties met kleinere groepjes leerlingen kwam naar voren dat er te weinig basisveiligheid in de groepen is. Leerlingen wegen af wat ze wel of niet vertellen in de klas. Door medeleerlingen worden basisregels met betrekking tot respect in de klas worden niet altijd nagekomen, waardoor vertrouwelijke informatie verspreid en het vertrouwen van andere leerlingen geschonden wordt.
- Leerlingen voelen zeker ook niet altijd respect vanuit de docenten. waardoor er ongelijkheid wordt ervaren.

Bijlage II

Data Gilde opleidingen, 2^e interventie

Conclusies jeugdhulpverleners en docenten op samenwerking:

(online in gesprek geweest met de hulpverleners):

- Docenten en jeugdhulpverleners zien allemaal een duidelijke meerwaarde om samen voor de klas te staan. Jeugdhulpverleners stellen leerlingen andere vragen. en ze zijn gericht op het welbevinden en het sociale emotionele leren waar de mentoren snel aan voorbij gaan, geen tijd voor voelen/ hebben of zoals een docent zei "zelfs voor afgestompt raken" omdat zij de onderwijsdoelen voorop stellen. Beide zijn juist zo belangrijk, want als een student lekker in zijn vel zit komt dit ten goede aan de leerprestaties.
- Een jeugdhulpverlener staat los van school, is niet schools en heeft eigen expertise. Dit vinden zowel de studenten als docenten aanvullend en prettig.
- De duo's zien in de samenwerking dat de jeugdhulpverleners veel meer out of the box durven te denken.
- Het samen voor de klas staan vraagt een flexibele inzet van docenten, de jeugdhulpverleners en van de groep studenten. Er is geen vast omljnd lesprogramma, er wordt juist geprobeerd aan te sluiten op de behoefte van de studenten en wat het daarmee teweeg brengt in de groep. Dit vraagt om wederzijds vertrouwen, zodat dit veilig is voor de groep.
- Jeugdhulpverleners en docenten vinden het belangrijk om te investeren in de samenwerkingsrelatie. Samenwerken vraagt om een gedegen kennismaking met elkaar en een tijdsinvestering op lesvoorbereiding en evaluatie. We blijven zien en horen dat de factor tijd altijd blijft spelen. Door lesroosters, andere afspraken vraagt het om creativiteit om elkaar toch te blijven vinden en te blijven afstemmen. Online is er veel meer mogelijk gebleken dan we ooit gedacht hadden.
- Er wordt door één duo opgemerkt dat ze het niet in detail hadden gesproken over de rolverdeling. Ook niet over wie zijn wij en wat vinden we wel of niet prettig? Wat en wanneer kunnen we wel of niet iets zeggen en hoe kunnen we elkaar het beste aanvullen? Daardoor gingen ze beiden hun eigen gang en deden wat ze dachten dat goed was. Dit kwam er helaas pas in de eindevaluatie uit.
- Ook gaf dit duo aan een volgende keer eerst te investeren op kennismaking met elkaar en ook met de studenten. Wie zijn ze, waar zijn ze in hun stage mee bezig etc. Waardoor de hulpverlener ook een betere afstemming en verbinding kan krijgen.
- Alle duo's erkennen dat het een grote meerwaarde heeft als er een goede klik is, dit lijkt iets vertrouwds te geven waardoor de samenwerking makkelijker groeit. Als je samen een positieve vibe hebt zorgt dit ervoor dat het enthousiasme als duo echt als een meerwaarde wordt ervaren en je bereid bent nog net een beetje extra te doen waar dit nodig is.
- Op de vraag welke competenties zijn er nodig om als duo samen voor de klas te staan komen flexibiliteit en communicatieve vaardigheden als belangrijkste naar voren. Deze competenties zijn van belang om open de les in te stappen met elkaar, te luisteren en daarop constant aan te haken en bij te sturen. Het is ook belangrijk om door te vragen en helpende vragen te stellen waardoor studenten komen tot concretere antwoorden.

Conclusies jeugdhulpverleners en docenten op inhoud:

- Dit soort lessen draagt tevens bij aan het vorm geven van beroepshouding en bewustwording bij studenten.
- Docenten en jeugdhulpverleners ervaren een gebrek aan samenwerking en onderlinge betrokkenheid. Ook de individuele verantwoordelijkheid van studenten laat vaak te wensen over waardoor ze al helemaal niet elkaar wijzen op verantwoordelijkheid die nodig is om samen en van elkaar te kunnen leren (werken aan een positief leerklimaat).
- De drempel om een individuele vraag te stellen na zo'n les zagen we duidelijk minder worden.
- De meeste duo's vinden een uitgebreide lessensbundel niet noodzakelijk. Liever zien zij een korte lesopzet met keuze uit werkvormen en ruimte voor eigen inbreng.
- Er zijn ook timide groepen waar nog moeizaam eigen inbreng uit komt en hierbij is een voorbereide les dan weer heel belangrijk. Deze studenten hebben wellicht wat praktische werkvormen nodig.
- Als we alles samenvatten zien we dat naast het overkoepelend thema respect, samenwerking en veiligheid in de klas belangrijke thema's zijn. Ook positieve gezondheid, groepsvorming en diversiteit kun je aan bovenstaande thema's linken.

- In het verlengde hiervan hebben duo's suggesties gedaan voor werkvormen zoals het stellen van de droomvraag "als je over 5 jaar terug kijkt wat hoop je dan te zien...?", cirkel van invloed, over de streep, respect spel, creatieve werkvormen als collage, moodboard, mindmap.
- Algemeen zouden duo's meer aandacht willen besteden hoe studenten vanuit zelfmanagement beter in hun eigen kracht kunnen komen te staan.

Conclusies studenten op inhoud:

- De studenten hadden een grote behoefte om met elkaar te praten over thema's als rouw en verlies, alcohol en drugs, vrijheidsbeperkende maatregelen, je weer veilig voelen in de klas, sociale contacten kortom de behoefte om weer "normaal" op school te kunnen zijn en fysiek tijd met elkaar te kunnen doorbrengen.
- Behoefte bij de studenten en mentoren is groot om dit soort lessen regelmatig in te bouwen in een schooljaar omdat zij zeer tevreden zijn over de aanpak van de lessen die JHV-ers toe kunnen voegen en het flexibel kunnen inspelen op actualiteiten en onderwerpen.
- Studenten vinden het prettig als er ruimte is om met elkaar te discussiëren en van elkaar te weten en te leren als men ergens anders over denkt en waarom. Dit raakt dan ook het thema respect en veiligheid in de klas. Je ziet hiermee de veiligheid en het vertrouwen in elkaar groeien.
- Het "gewoon" onder begeleiding met elkaar in gesprek gaan vinden ze waardevol. Doorgaans is daar weinig tijd voor. Bij een te voorbereide schoolse les haken de studenten sneller af en voelen ze minder ruimte voor eigen inbreng.
- Studenten vinden het prettig om invloed te mogen hebben over de inhoud van de lessen aan de hand van waar hun behoefte of wensen liggen.

Bijlage III

Data Raayland college, 3^e interventie

Conclusies jeugdhulpverleners en docenten op samenwerking:

- Een duidelijke uitleg over het doel van de lessen geeft een beter commitment bij de start.
- "Klik" tussen het duo is essentieel voor een maximaal rendement.
- Als de "klik" ontbreekt wordt het lastiger om samen een goede inhoud en uitvoering aan de lessen te geven en wordt er snel opgegeven ook omdat men dan de lesbundel als te weinig ondersteunend wordt ervaren.
- Alle duo's geven aan dat de voorbereiding en nabespreking kost veel tijd en hier ontbreekt het vaak aan.
- De helft van de duo's geeft aan dat we de kracht van een goede kennismaking als duo niet moeten onderschatten.
- Iedereen geeft aan dat het op maat maken van de lessensbundel per klas maakt de lessen effectiever.
- Als duo de interactie en afwisseling er goed in houden.
- 1 duo benoemt heel duidelijk: Als JHV-er focus je voornamelijk op welzijn van de leerlingen maar door de lesbundel ben je weer snel geneigd om de doelen van de les te behalen ipv het in zoemen op het welzijn van de leerlingen. 1 op1 gesprekjes met de JHV-er en leerling was wellicht nog een toevoeging geweest ook om leerlingen beter kennis te laten maken met hulpverlening.
- In sommige klassen hebben we weer gezien dat wanneer de JHV-er een op een gesprekken aangaat met alle leerlingen in de klas levert weer veel informatie en ook aandachtspunten op.
- De positieve en enthousiaste inzet van de JHV-er "steekt" de docent aan en zorgt voor teamspirit om er samen voor te gaan.
- Bij meer als de helft van de docenten zoeken de JHV-ers sneller op bij vragen. Er ontstaan kort lijnen tussen het duo wat kansen met zich mee brengt om zorg en onderwijs dichter bij elkaar te brengen.
- Een klas met twee mentoren en een JHV-er, moet er extra aandacht zijn voor een goede rolverdeling.
- DUO's komen er gedurende hun samenwerking achter hoe belangrijk een gedegen voorbereiding is. Heeft slechts een persoon tijd gehad dan kan die de ander als het ware op sleeptouw nemen waardoor je toch de les samen vlot kunt trekken.
- Interactie duo en het samen voor de klas staan wordt als aanvullend ervaren.
- JHV-er komt expliciet aan bod bij eigen expertise bijvoorbeeld Halt en cybercrime en sexting.
- Docenten vinden het met momenten ook prettig als de JHV-er de kennis en ervaring komt brengen en zij mee mogen doen, aan kunnen haken.
- Een docent geeft aan dat ze het goed vond dat de lessen ingepland werden. Op deze manier wordt er tijd gemaakt om deze thema's ook aan te gaan met de leerlingen ipv altijd de schoolse zaken die voorrang moeten krijgen. Als mentor voel je vaak ook niet de tijd om je bezig te houden met dit soort lessen dus zeker een verrijking met de JHV-er samen in de klas.
- Docent heeft ideeën gekregen om ook werkvormen te gebruiken bij de eigen lessen.

Conclusies jeugdhulpverleners en docenten op inhoud:

- De duo's op het VO gaven duidelijk aan dat met name voor de basis/ kader klassen sommige lessen nog wat vereenvoudigd mochten worden. Daarom hebben we aan de lesbundel ook VSO onderdelen toegevoegd.
- Verschillende werkvormen aanbieden blijft belangrijk. Opvallend is dat de klassen op het VO een korte spanningsboog hebben dit betekent niet lang kunnen luisteren in algemene zin. Filmpjes, kahoot quiz, creatieve opdrachten werken beter. Deze mix is toegevoegd in de bundel.
- De invulling van de booster/ respectweek op het Raayland is naar zeer tevredenheid van alle docenten verlopen en als zeer waardevolle aanvulling op de respectlessen ervaren. Het ervaren, beleven en letterlijk proeven doet het erg goed bij deze doelgroep waardoor het beter opgeslagen wordt in hun puberbrein.
- De powerpoints en werkbladen uit LessonUp zijn ondersteunend en gebruiksvriendelijk.
- De IK, JIJ, WIJ competenties nog duidelijker omschrijven in de lesbundel en voorzien van meer opties voor verschillende werkvormen.

- Er is behoefte aan een duidelijke plek voor ondersteunend lesmateriaal. Lessenbundel moet fysiek en digitaal bij aanvang beschikbaar zijn.
- Een lesuur van 45 minuten is te kort om met dit soort thema's goed aan de slag te gaan, dubbel lesuur is zeer wenselijk om ook wat dieper op de materie, op maat naar de klas en ruimte te creëren voor persoonlijke verhalen en ervaringen.
- Visuele ondersteuning blijft een pre.
- Diversiteit en social media blijken actuele thema's die goed aanslaan bij de leerlingen en ook leuk om te geven door de duo's.

Conclusies vanuit evaluaties met de leerlingen algemeen:

- Over het algemeen vinden de leerlingen het heel prettig om met dit soort thema lessen bezig te zijn. Wellicht dat de corona dit nog extra versterkt heeft.
- Thema's als diversiteit, social media, sexting, maar ook hoe werkt aannames maken en dat het heel snel gebeurt springen er uit.
- Leerlingen vinden het prettig als er een keer iemand anders als een docent voor de klas staat.
- De verschillende werkvormen toepassen in een les is heel fijn vooral ook van luisteren naar interactief, naar creatief, naar kahoot quiz op de telefoon en filmpjes.
- Over de booster/ respectweek waren de leerlingen heel enthousiast. Er op uit gaan ontdekken, ervaren, beleven en letterlijk proeven sluit bij hen heel goed uit. Het maakt indruk en dit blijft hangen.

Bijzondere uitspraken van de leerlingen:

- Ik voelde me op mijn gemak bij de docent en JHV-er en ze waren betrouwbaar.
- Je kon goed met de JHV-er praten. Ze snappen je gevoelens en stel je bent anders dan andere dan vinden ze je niet raar.
- Fijn om gevoelens te uiten bij iemand die ik niet ken.
- Ik vind het moeilijk om me open te stellen dus vind ik het fijn om advies te krijgen.
- Ik vind het fijner om problemen voor mezelf te houden.
- Ik vind het moeilijk, houdt er niet van als twee mensen naar me kijken.
- Waren mijn klasgenoten wel eerlijk? Eerlijk over LHBTI?
- Een fijne sfeer in de klas is belangrijk.
- Je moet op social media net zoveel respect hebben als in het echt.
- Ik merkte op dat er niet zoveel diversiteit in mijn klas is.
- Het is fijn als er is iemand anders voor de klas staat. De JHV-er brengt andere kennis mee als een docent. Vier luisterende oren en twee verschillende monden die goede vragen bleven stellen.
- We hebben geleerd hoe om te gaan met meningsverschillen in de klas en beter jezelf en de ander leren kennen.
- Erg leerzaam en goed om mee te nemen in je leven.
- Verschillende werkvormen zijn fijn om de aandacht erbij te houden.
- Deze lessen laten je over andere dingen en op een andere manier nadenken.

Zou je nu eerder naar een JHV-er gaan?

Ongeveer 30% zegt ja, leerlingen hebben ervaren wat hulpverlening is, letterlijk gezien wie ze zijn en wat ze kunnen doen.

Ongeveer 70% van de leerlingen zegt nee want:

- Ga naar mijn ouders
- Ik ben niet iemand die vrijwillig hulp zoekt
- Ik praat niet over mijn problemen.
- Ik vraag niet om hulp

Bijlage IV

Data Gilde opleidingen 3^e interventie

Conclusies jeugdhulpverleners en docenten op samenwerking:

- Alle duo's benoemen dat men in de interactie aanvullend zijn naar elkaar. Wanneer de klik er is bij het duo dan wordt er snel geschakeld, kortere voorbereiding nodig en ben je als JHV-er echt een aanvulling in het contact naar de studenten.
- JHV-er moet in het begin moeite doen om op de juiste momenten de juiste vragen te stellen vanuit de eigen expertise in de juiste rol te komen.
- Alle JHV-ers zorgen voor de inhoudelijke vragen, gaan het dialoog aan, gaan moeilijke vragen niet uit de weg en er ontstaat diepgang. Met momenten vinden studenten eerlijkheid ook wel eens lastig in het bij zijn van hun trajectbegeleider.
- Docent corrigeert in orde en betreft studenten bij de les.
- De helft van de duo's geeft aan wanneer je je als duo ook kwetsbaar op durft te stellen naar elkaar en naar studenten ontstaat er vaak bij hen ook meer openheid.
- JHV-ers zijn doorgaans flexibeler als een les anders loopt als gepland.
- Een Klas geeft weerstand op de lessen. Docent geeft de klas hier ruimte in waardoor ze de indruk hebben dat de lessenreeks dan gestopt wordt. De JHV-er moest hier op terugwerkende kracht het gesprek aangaan met de klas dat stoppen van de lessen en het onderzoek geen optie is maar dat er samen gekeken kan worden naar hoe we beter aan kunnen sluiten bij hun behoeftes. De les die de docent hier uittrekt is goed blijven overleggen met elkaar en dan een lijn trekken in de communicatie naar de studenten.
- Voorbereidingstijd om samen de lessen te voeren is summier.
- Docent is beter in staat dan de JHV-er om onderwerpen te verbinden naar de onderwijsinhoud en groepsdynamiek zodat een onderwerp niet uit de lucht komt vallen maar meer betekenis krijgt.
- Docent voelt ruimte en schat goed in om van lesinhoud af te wijken als de klas dit nodig heeft. Praat de JHV-er daarover bij en pakt de lead. JHV-er is hierbij flexibel en ondersteunend.
- Trajectbegeleiders hebben meer zicht op veiligheid in de klas.
- Alle duo's benoemen dat wanneer er bij de start goed geïnvesteerd wordt in kennismaken en voorbereiden merk je dat je gaande weg de reeks steeds minder tijd nodig hebt om af te stemmen en is er meer wederzijds vertrouwen. Je weet wat je van elkaar kunt verwachten, je voelt elkaar aan.
- Wanneer docent uitvalt voelt JHV-er zich doorgaans vrij genoeg om de klas en de les alleen of alternatief vorm te geven. Dit was bij twee duo's duidelijk zichtbaar.
- Bij specifieke expertise bijvoorbeeld sexting kan en durft de JHV-er wat directere vragen te stellen zodat de studenten meer gedwongen te worden om hun mening te onderbouwen.
- Een JHV-er voelt voor een klas relatief snel als eigen en dus vertrouwd wat het gevoel van veiligheid vergroot.
- Wanneer je als JHV-er meerdere klassen draait zie je duidelijke verschillen dat iedere klas maar ook iedere samenwerking om wat anders vraagt. De JHV-er is steeds aan het afstemmen wat is hier nodig en haakt hier flexibel op aan.
- Als duo prikkel je ook elkaar om persoonlijke ervaringen te delen en hoe dit bij heeft gedragen aan je eigen ontwikkeling.
- De kracht van de lessen valt of staat erbij om goed aan te sluiten bij de groep..... de doelen centraal te zetten maar de ruimte er mag zijn om dit op maat te maken. Dan landt dit beter bij studenten en draagt de les enorm bij het WIJ gevoel.
- Sparren met een professional vanuit een ander werkveld is waardevol zo werd het JSP ook direct zichtbaar voor de studenten en wordt drempel verlagend.
- Alle Trajectbegeleiders zien de lessen als waardevol en voor herhaling vatbaar, samenwerking biedt kansen. De school mag zich hier wat meer faciliterend op stellen met name qua tijd en rooster.
- Samen goede connectie houden tijdens de les als iets anders urgentie vraagt.
- Als studenten persoonlijke verhalen delen in de groep moeten de veiligheidsafspraken nogmaals herhaald worden en er werd op individueel niveau gekeken of er al hulp was of nodig zou zijn.
- Op het MBO is men geneigd om vooral de studenten in de lead te laten zijn en eigen verantwoording te laten dragen. JHV-er is meer geneigd om te sturen op groepsdynamiek bijvoorbeeld wisselingen van opstelling in de klas en in werkgroepjes. Groep mixen komt ten goede aan de dynamiek.

- Enkele duo's benoemen een extra winst in het samenwerken: Gespiegeld worden in je eigen functioneren, feedback vragen naar elkaar.
- Naar mate de lessen vorderen gaat de samenwerking steeds natuurlijker en komt er nog meer focus om te kijken waar de behoefte ligt van de klas en wat urgentie vraagt.
- Docent maakt op het MBO steeds de koppeling naar de beroepshouding en de JHV-er wellicht meer de maatschappelijke context.
- Het is belangrijk om studenten te laten onderzoeken wat de onderwerpen voor hun zelf betekenen en of ze hierbij tegen bijzonderheden aan lopen. Hiervoor is dan weer ruimte in de mentor gesprekken daar waar nodig maken we ook de brug naar de ondersteuningsmogelijkheden van het JSP.
- Naar mate je verder in de lessenreeks komt lijkt het erop dat de studenten wennen aan ons als lesduo, het geen de openheid en veiligheid ten goede lijkt te komen.
- In de samenwerking merkte we als JHV-er indien de docent afwachtend/ weinig rol pakte dat het lastig is om tot diepgang in de groep te komen. De JHV-er stuurt dat vooral op lesinhoud en mist dan de koppeling naar de groepsdynamiek die de docent vaker heeft en dus kan toevoegen. Als hier vervolgens te weinig tijd is om hier kritisch op te evalueren en bij te stellen dan suddert dit de hele reeks door.
- Als je de groepsdynamiek bij aanvang goed in beeld hebt als duo is het wellicht goed als de docent in beginsel extra oog heeft voor de jongeren die minder aanbod komen en hen expliciet uitnodigt om hun mening te geven zodat ieders stem in de klas gehoord wordt, het wij gevoel.

Conclusies jeugdhulpverleners en docenten op inhoud:

- Het materiaal is duidelijk, erg prettig en makkelijk toepasbaar
- Lesson up materiaal is zeer bruikbaar, het geeft tempo en interactie.
- Afwisseling in de werkvormen noodzakelijk, lang luisteren is niet haalbaar.
- Visueel maken is helpend.
- De lessensbundel geeft keuzes om verschillende manieren om het onderwerp te bespreken en verschillende werkvormen te kiezen waardoor je het passend kunt maken voor iedere klas.
- Werkvorm over de streep doet het op het MBO erg goed maar ben kritisch en voorzichtig op welk moment en bouw het veilig op.
- Zorg dat je een back up plan hebt voor als het materiaal niet werkt, denk aan digibord of er is geen internet.
- Klas had weerstand tegen vervolg van de lessen reeks. Ze vonden het te weinig interactief en te veel luisteren. Hierover zijn we in gesprek gegaan en de klas mede verantwoordelijk gemaakt door te vragen om feedback hoe anders.
- Film materiaal en kahoot onderdelen zorgen voor interactie en discussie, sluit goed aan bij de studenten.
- Het is belangrijk gebleken om nog meer differentie aan te brengen in niveaus. Een niveau 3 klas heeft meer behoefte aan praktische werkvormen nodig om in gesprek te komen over het thema. Niveau 4 studenten kun je meer verbaal uitdagen door stellingen en het werken in sub groepjes. Zij vinden het praten vaak ook heel fijn. Betreft 1^e jaars of 2^e jaars zitten ook al weer duidelijke verschillen in wat je van ze kunt verwachten en wat ze juist aan lesinhoud nodig hebben.
- De frequentie minder hoog bijvoorbeeld om de week zodat in de week van geen les de mentor tijd heeft voor een echte mentor les. De lesuur zou idealiter een dubbel lesuur moeten zijn.
- In het MBO zijn de studenten niet meer gewend aan huiswerk in engere zin maar zou je er een soort project opdracht aan kunnen verbinden die je in een respectweek naar voren laat komen. Laat studenten mee in de lead zijn zodat ze meer verbondenheid voelen met het thema, waar ligt hun behoefte.
- Doel altijd centraal stellen en bekijken welke middelen en werkvormen hierbij passen bij iedere klas.
- Als je de lesbundel meer los laat dan kan het nog meer impact hebben op de studenten, je kunt echt in het moment de dialoog aangaan met de urgenties die er bij de studenten spelen, daardoor deelden vorige reeks de studenten nog meer persoonlijke verhalen.
- Er is bewustzijn, studenten zijn aan het denken gezet en komen van daaruit tot afgewogen oordeelsvorming. Dialoog tussen studenten onderling en met docent en hulpverlening kwam goed op gang en verliep in een open sfeer.

- Sommige thema's als sexting hebben aanloop tijd nodig omdat er eerst toch lacherig over wordt gedaan alvorens ze er serieus over in dialoog kunnen gaan bijv. over de gevolgen maar ook de ethische en juridische kant als beroeps professional.

Bijzondere uitspraken van docenten:

- Wederom..... geplande zaken kunnen heel anders uitpakken... je zult toch moeten aanvoelen in hoeverre je nog moet voort borduren op vorige lessen. De lesinhoud is dan niet leidend maar als je het dan hebt over groepsklimaat-respect voor een ander-zorgen voor elkaar-aannames verminderen door kennis en inzicht-inclusie-omgaan met gedrag en begrip hebben voor gedrag van een ander en weten waar dit vandaan komt-je kwetsbaar op durven stellen-veiligheid en vertrouwen voelen in de groep en daardoor het opdoen van nieuwe en positieve ervaringen..... is zo waardevol en raakt het thema volledig!!! De vertaalslag naar de maatschappij is hierdoor makkelijker te maken, RESPECT KRIJGT HIERMEE EEN GEZICHT.
- Samen zien we meer... Waardevolle weken, waarin inhoudelijke thema's goed aan bod zijn gekomen. Ik heb mijn klas hierdoor nog beter leren kennen en dit heeft positief bijgedragen aan het leerklimaat.
- Een unieke kans om als docent samen met een JHV-er en de studenten buiten al het reguliere lesaanbod, aandacht te besteden aan belangrijke thema's en het welzijn van de studenten. Als JHV-er vervul je een andere rol in het contact met de studenten, het stukje welzijn nog explicieter belichten en waar nodig een laagdrempelige schakel zijn naar verdere hulpverlening.
- Het werkt om via inzicht krijgen in zichzelf en de dialoog met elkaar aan gaan om te komen tot een respectvolle omgang met elkaar, waarin iedereen gezien en gehoord wordt. Dit kost echter tijd, is een groeiproces en verdient constant aandacht en onderhoud.

Opbrengsten:

- Voor en na bespreken en hier tijd voor maken.
- Stillere studenten extra uitnodigen om deel te nemen.
- Werken aan het creëren van een veilige feedback sfeer.
- Structureel alle studenten uitnodigen om een mening te geven.
- Luisteren en vragen stellen maar vooral doorvragen.
- Aandacht voor positief gedrag en dit direct benoemen.
- Student met problemen sneller doorverwijzen naar de ondersteuningsdiensten.
- Afwisseling van werkvormen blijven toepassen.

Conclusies vanuit evaluaties met de studenten algemeen:

- Vier luisterende oren die je kunnen helpen en goede vragen stellen en blijven doorvragen.
- Spelvormen helpen om anders te leren kijken naar anders denkende.
- Doordat er twee mensen voor de klas staan kan de docent misschien beter zien wat er anders kan of waar we aan moeten werken als klas.
- Verschillende werkvormen is heel belangrijk en prettig.
- Door de duidelijke uitleg kwam er meer interactie in de klas. De duo's vulde elkaar goed aan.
- Liever langere lessen als teveel lessen.
- JHV-er heeft andere en aanvullende kennis.
- Als het onrustig in de klas kan de docent voor rust en orde zorgen en kan de JHV-er een leuke les verzorgen.
- Het thema social media is voor het mbo al vaker aan de orde geweest.
- Respect spellen dragen bij aan het leren kennen van elkaar in de beginfase van de klas.
- De openheid in de klas en het delen van persoonlijke verhalen was soms heftig maar ook fijn. Hiermee krijgt de trajectbegeleider nog beter beeld van hoe de klas in elkaar steekt.
- JHV-ers praten meer vanuit ervaringen en dat is fijn.

Bijzondere uitspraken van de leerlingen:

- Goede lessen om aan het begin van het schooljaar te krijgen, om steeds opnieuw weer naar dingen te kijken zeker nu de wereld zo veranderd en er steeds minder respect is voor elkaar.
- Door de lessen ben ik bewuster voor mezelf bezig met het thema respect.
- De lessen waren erg leuk voor de groepsdynamiek in de klas en we hebben elkaar veel beter leren kennen waardoor er meer veiligheid en vertrouwen in de klas is gekomen.
- De thema's worden vanuit meerdere kant en professies belicht.
- Er stond een nieuw maar toch direct vertrouwd persoon voor de groep, deze combi was erg fijn met de docent en er ontstond direct een prettige sfeer.
- Ik vond het heel prettig dat er een docent en JHV-er voor de klas stonden, hierdoor werd er volgens mij meer gedeeld en voelde iedereen zich veiliger.
- Het thema diversiteit is veel breder als dat je in eerste instantie denkt, interessant thema!!
- De JHV-er en docent zijn oprecht geïnteresseerd in de studenten. Verhalen waren allemaal welkom.
- Het duo was prettig in de klas samen en hadden altijd goede vragen over het onderwerp zodat we goed in gesprek/ discussie kwamen. Ook kon je je goed open stellen bij de JHV-er en voelde me op mijn gemak.
- De lessen waren goed georganiseerd waardoor onze klas goed dingen konden delen waar je anders niet zo snel over praat.
- De les draagt bij aan het zien van elkaars verschillen maar ook zeker wat je met elkaar gemeen hebt.
- Deze lessen zijn zinvol voor alle opleidingen.
- Het was leren op een andere manier en dat was zo fijn.
- Ik vond het zo'n fijne lessen omdat de trajectbegeleider nu ook beter mee krijgt hoe sommige uit de klas zich voelen en ergens over denken. Bij dit soort lessen laat je best veel van jezelf zien en wellicht ook veel dingen die je anders niet zo makkelijk met je trajectbegeleider deelt. Of je denkt deze dingen vertel je toch maar niet tegen je trajectbegeleider.
- Het waren fijne lessen, lessen om even met iets anders bezig te zijn.

Zou je nu eerder naar een JHV-er gaan?

Ongeveer 40% van de studenten zegt nee want:

- Altijd al lastig gevonden om naar iemand toe te stappen.
- Lastig om hulp te vragen en vind dat ik het eerst zelf moet oplossen.
- Zou eerder naar familie te gaan.
- Ga eerst naar iemand die dichtbij staat.
- Ga graag naar mijn traject begeleider.

Ongeveer 60% zegt ja, studenten hebben ervaren wat hulpverlening is, letterlijk gezien wie ze zijn en wat ze kunnen doen.

- Voelt veilig
- Als er echt iets zou zijn zou ik het nu eerder doen
- JHV-er zijn mensen waar je je bij op je gemak voelt.
- JHV-er geeft een vertrouwt gevoel.
- Ik heb ontdekt dat een JHV-er goed kan luisteren, fijn kan praten en doorvraagt, dit vond ik heel fijn.
- Ik zou nu veel makkelijker naar de JHV-er toe gaan, het voelt vertrouwt om met zo iemand te praten.